Ympäristötarkastaja
Hanna Latva-Kiskola
Seinäjoen kaupunki

5.10.2016

Eduskunnan ympäristövaliokunta
HE 128/2016 vp
YMV@eduskunta.fi

Kutsunne asiantuntijakuulemiseen ja asiantuntijalausuntopyyntönne 19.9.2016

HE 128/2016 vp Hallituksen esitys laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta, hajajätevedet

Iso kiitos, että Seinäjoen kaupunki on yhtenä kuntien edustajista kutsuttu kuultavaksi asiassa ja lausuu seuraavaa kunnan käytännönläheisestä näkökulmasta:

Taustatilanne

Jätevesien käsittelyn neuvontatyö on aloitettu kunnissa heti asetuksen 542/2003 voimaantulon jälkeen. Olen itse aloittanut ensimmäisessä neuvontahankkeessa 2004. Jouduin vakuuttamaan ihmisille, että kyseessä on Suomen omaa lainsäädäntöä, tämä ei ole EU:n pakottamaa, eivätkä nämä säädökset tule muuttumaan, vaikka siirtymäaika onkin pitkä. Käsittelyjärjestelmän kunnostamista ei neuvojemme mukaan ollut järkevä lykätä siirtymäajan loppuun, koska aiheellisena uhkana oli, että kaikki jättävät viime tinkaan, eikä tekijöitä saada enää järkevään hintaan ja investoinneista tulee kalliita. Vesistöjen varsilla jätevesien käsittelyn tehostaminen hyväksyttiin, mutta ”kuivalla maalla” ei yhtä hyvin. Toimiin ei kuitenkaan ryhdytty vesistöjen äärelläkään, koska siirtymäaika oli pitkä. Neuvontahankkeita on alueellamme tehty vuosina 2004-2016. Viimeisimpien nuohoojamallilla tehtyjen hankkeiden toteumat ovat merkittävästi laskeneet siten, että 2012-2014 neuvontaa vastaanotettiin 64-78 % tarjotuista käynneistä, tänä vuonna osuus on ollut enää 40 %.

Hallitusohjelma ja ympäristönsuojelumääräykset

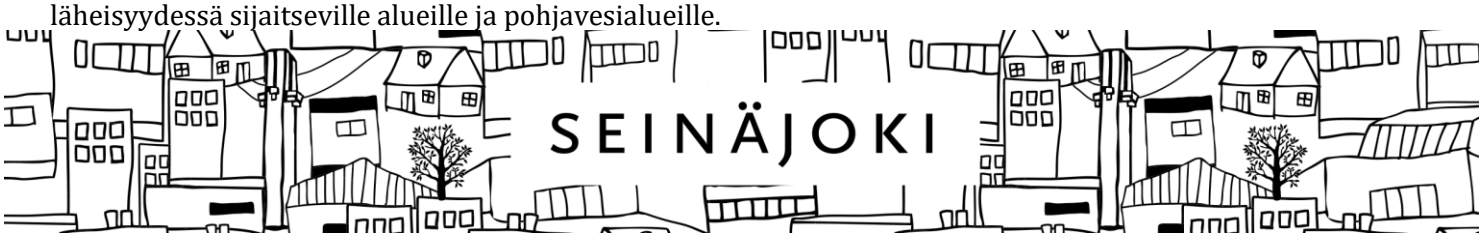
Seinäjoen kaupungissa voitaisiin elää hallitusohjelmassa (29.5.2015) esitettyjen asioiden kanssa

- Pilaantumisherkillä alueilla, kuten rannat ja pohjavesialueet, noudatetaan edelleen kuntien ympäristönsuojelu- ja rakennusmääräyksiä
- Muilla alueilla olevien ennen vuotta 2004 rakennettujen asuinkiinteistöjen osalta luovutaan kalenteriin sidotusta jätevesiremonttien määräajasta. Näiden osalta kiinteistökohtaisen jätevesijärjestelmän riittävyys tarkistetaan asuinkiinteistöjen rakennuslupaa vaativien peruskorjausten yhteydessä.

- Tässäkin silti jo unohdetaan tiheästi asutut kylätaajamat, jotka ovat edelleen puhdistamattomien jätevesien haju- ja hygieniariidoissa ongelma-alueita. Muutosehdotuksessa korostetaan kuntien oikeutta määrätä ympäristönsuojelumääräyksillä 100 metrin ulkopuolella uusia taloja koskien.

Ei uusissa asuinrakennuksissa ole ilmennyt ongelmia jätevesiasioissa, ellei nyt mitoitus ole tehty ihan pieleen. 90-luvulta lähtien on uutta rakennettaessa edellytetty jätevesienkäsittelyjärjestelmää. Pääosin ongelmat johtuvat tätä vanhemmista taloista, joissa järjestelmä on vuosikymmenien takaa ja se on saostuskaivot ja putki naapurien väliseen ojaan.

Seinäjoen ympäristönsuojelumääräykset (ysm) määrittelevät ranta-alueeksi 150 m. Viimeiset 10 vuotta kaikki neuvonta ja vanhojen järjestelmien kunnostaminen ovat perustuneet tähän jakoon. 150 metrillä on perustasoa tiukempi puhdistustaso ja muilla alueilla riittää perustaso (pois lukien pohjavesialueet, joilla käsiteltyäkään jätevettä ei saa purkaa pohjavesialueella) Pohjavesialueilla ei siis riitä perustaso, ja tämä on syytä huomioida myös asetuksessa. Lisäksi Seinäjoen ysm:ssä tiheästi asutuissa taajamissa haja-asutusalueella on pitänyt käsitellä jätevedet perustasoa tiukemmin. Nyt ehdotetussa lakimuutoksessa poistuu tiheästi asuttu alue kokonaan ja vesistön ranta-alue määritellään vain 100 metriksi. Meillä jokien halkomilla alueilla vesien ekologinen tila on vesienhoitosuunnitelmissa todettu olevan välttävä tai heikko. Peltoviljelyn osuus fosforikuormasta on 60 % ja haja-asutuksen 10 %. Asutus on jokien varsilla nauhamaisesti. Meillä on oltava mahdollisuus puuttua vesistön ranta-alue määritelmään, jotta voimme omalta osaltaan vaikuttaa vedenlaatuun. HE:ssä korostetaan, että paikallisilla olosuhteilla on erityisen suuri merkitys. Kunnan ysm:stä on muodostunut keskeinen väline haja-asutusalueiden talousjätevesien puhdistustasovaatimusten asettamisessa vesistöjen läheisyydessä sijaitseville alueille ja pohjavesialueille.

Tämän vuoksi kunnan määräyksiä koskevaa sääntelyä tai asemaa ei ehdoteta muutettavan nykyisestä. Nämä nyt esitetyt tarkennukset (mm. 100m) eivät ole olleet tiedossa keväällä lausuntokierroksella. Seinäjoen mielestä nyt puututaan kuntien oikeuteen antaa ympäristönsuojelumääräyksillä lain täytäntöönpanemiseksi määräyksiä, jotka perustuvat kuntien omiin ympäristön- ja vesiensuojelullisiin lähtökohtiin ja erityisesti paikallisiin olosuhteisiin.

Poikkeaminen

Poikkeamisen edellytyksiä ehdotetaan lievennettävän niin paljon, että ranta-alueillakaan ei tarvitse tehdä uusimista, jos se vain on kiinteistönomistajalle kohtuutonta. Kalleinta järjestelmän rakentaminen on juuri ranta-alueella, kun edellytetään vielä tiukempaa käsittelytasoa ysm:n mukaisesti ja olosuhteet ovat hankalat (pumppaus tms.), joten lisääntyvien poikkeamishakemusten myötä jätevesienkäsittelyn uudistaminen vähenee.

Lainsäädäntömuutokset

Nämä jatkuvat lainsäädännön muutokset (YSL, hajajätevedet, JL, nitraattiasetus) ovat heikentäneet ympäristöhallinnon uskottavuutta. Se näkyy käytännön työssä siten, että antamiimme neuvoihin, määräyksiin tai kehotuksiin suhtaudutaan välinpitämättömästi. Saamme jatkuvasti kuulla, että kyllä tämäkin laki vielä muuttuu. Neuvontaa on jatkettava, mutta en ole todellakaan valmis kertomaan asiakkaillemme, että jätevesineuvonnan selkäranka ja omiin määräyksiin perustuva rajaus 150 metriä vesistöstä ei sekään enää pidä paikkansa. Vesihuollon kehittämissuunnitelmien mukaiset viemäröintihankkeet ovat olleet jo vuosia jäissä. Viemäriverkosto ei laajene, koska hankkeita vastustetaan. Ainoastaan joillekin ranta-alueille olemme saaneet viemäriverkoston laajennuksia perustuen meidän tiukempaan 150 metrin puhdistustasomäärittelyyn.

Siirtymäajan jatkaminen ja lupien hakeminen

Siirtymäajan lisääminen ei vie asiaa yhtään eteenpäin. Kukaan ei tässä asiassa toimi ennen kuin on aivan pakko. Jätevesienkäsittelyjärjestelmien uusimiseen on Seinäjoella haettu alle 10 toimenpidelupahakemusta/vuosi. Kiinteistöjä on yli 3000 haja-asutusalueella. Käytännössä, miten voimme varmistua, että lupia erilaisiin hankkeisiin haetaan? Jos kiinteistönomistaja lisää kiinteistöönsä wc:n, jättääkö hän lupahakemuksen, tietäen, että kustannukset nousevat tämän lupahakemuksen myötä vähintään 6 000 €, kun hänen täytyy kunnostaa myös jätevesijärjestelmä!? Miten yhdenvertainen kohtelu lisääntyy, jos uutta taloa rakennettaessa 150 metrin matkalle voidaankin vaatia tiukempaa puhdistustasoa ja ylipäänsä jätevesienkäsittelyä, kun taas vanhaa taloa voi vaikka laajentaa 110 m päässä vesistöstä, eikä se vielä esityksen mukaan laukaise jätevesien käsittelyjärjestelmän uusimista.

Muutosehdotuksia

Ehdotamme, että ranta-alue määräytyisi sen mukaan, miten se on kunkin kunnan ysm:ssä määritelty. Jos sitä ei ole määritelty, tai ranta-alue on määritelty pienemmäksi, niin siinä tapauksessa 100 m. Tällöin kunnille, jotka ovat ysm:t omista paikallisista olosuhteista laatineet, jää mahdollisuus vaikuttaa alueensa vesistöjen kuntoon, sekä hajuhaitta- ja hygieniaseikkoihin, sekä ylläpitää edes jonkinlaista uskottavuutta, kunnan ys-määräysten pysyessä voimassa.

Vesihuollonkehittämissuunnitelmissa kunnat, kuten Seinäjokikin, ovat määritelleet viemäröitäviksi suunnitellut alueet. Seinäjoella viemärinlaajentumisalueet, ovat juuri niitä alueita, joissa tulisi jätevesien käsittely olla kunnossa. Kyseessä olevat alueet ovat joko vesistön ääressä tai muutoin erityisen tiheästi asuttuja. Ehdotamme, että näihin voisi laittaa myöhäisemmän siirtymäajan, esim. tämän 31.10.2019 ja tasoittaa yritysvaikutuksia ja taata työtä yhä väheneville suunnittelijoille ja rakentajille. Muutoin siirtymäaika tulisi pitää ennallaan (15.3.2018). Kunnissa joudutaan joka tapauksessa vielä hallintopakolla kehottamaan kiinteistönomistajia tekemään jätevesiremontteja. Lisäksi esitämme, vähäistä suuremman asuinrakennusta koskevan laajennuksen lisäämistä jätevesiremontin laukaiseviin tekijöihin muilla alueilla.

Kunnioittaen

Hanna Latva-Kiskola,
ympäristötarkastaja
Seinäjoen kaupunki

